

Minnesanteckningar vid kontaktpersonsmöte Mälarens vattenvårdsförbund och MER 8 april 2014

Uppdaterad deltagarlista, se bifogad fil.

Alla hälsades välkomna och fick presentera sig kort.

David twittrade flitigt under dagen, [följ Mälarens vattenvårdsförbund på Twitter](#). Förbundet har också Twitterflöde på hemsidan www.malaren.org.

Susanna Hansen om Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2013 och 2014

Presentationen bifogas.

Kort genomgång av verksamheten 2013 (årsredovisningen delades ut) och verksamhetsplanen 2014 (delades också ut).

Lars Sonesten (Inst. Vatten och miljö, SLU) om tillståndsutvecklingen i Mälaren 1965-2011

Presentationen bifogas.

Brunifieringen är delvis klimatkopplad. Ökad temperatur ger bl a ökade flöden.

pH-ökningen pga minskat surt nedfall ger också brunare vatten.

Skogsbrukets avverkningsmetoder, visst har de betydelse för läckaget? Ja, men fr a lokalt. Ett varmare klimat gör också att det är svårare att "göra rätt" vid skogsavverkning.

Bottenfauna – BQI-index som används inom t ex vattenförvaltningen är uppbyggt på ett sätt så att om man missar vissa arter blir resultaten skeva och man bör därför vara försiktig med hur man använder resultaten.

Sikløjans krasch i Mälaren, vad berodde den på? Klimateffekt eventuellt, men inte helt utrett. Ett kraftigt överfiske har också varit en teori. Ingen har lyckats avgöra exakt vad det var som hände.

Rapporten finns [här](#).

Per Hedenbo (Länsstyrelsen i Västmanland) om fågelövervakning i Mälaren

Presentationen bifogas.

Fågeldöden tidigt 2000-tal ett av startskotten för undersökningarna. Görs även i Vänern och Vättern.

350 lokaler har undersökts i Mälaren, 250 av dessa är fågelskär enligt definitionen (samhäckning av flera arter).

Alla måsfåglar har minskat, även om det inte är några signifikanta minskningar. Småskrake har minskat rejält.

Effekter av regleringen? Fågelskär har väl blivit ovanligare? I Vänern har man noterat kraftiga minskningar av fågelskären pga regleringsregimen i sjön.

Småskrakens minskning, vad kan det bero på? Ingen teori ännu.

Storlommens tillbakagång, kan det vara grumlingen? Den är även störningskänslig, kan bero på detta att den försvunnit.

En av fågelrapporterna hittar man [här](#).

Sara Bergek (Inst. för akvatisk ekologi, SLU) om fisk och fiske i Mälaren

Presentationen bifogas.

Sammanställning av känd kunskap om fisk/fiske i Mälaren ska göras, Sara berättade om upplägget och delarna som ska ingå i rapporten. Rapporten ska vara klar i oktober i år.

Det går bra att mejla ulrika.beier@slu.se som är projektledare eller till sara.bergek@slu.se, om man kommer på något som man vill ha med i rapporten.

Nätprovfiske numera vart tredje år i Mälaren (och övriga stora sjöar), det har tidigare inte funnits något fast program.

Från sportfisket får man inte in några data o h t, man skulle behöva få bättre kläm på påverkan därifrån.

Miljögifter i fisk ska involveras i rapporten. Sara behöver ha dialog med Mvuf för att se vilka undersökningar som finns och är på gång.

Anna Kruger (Västerås stad) om miljögifter i fisk från Västeråsfjärden

Presentationen bifogas.

Västerås är verksamhetsutövare och därför behöver man undersöka vilken effekt staden har på Mälaren.

SLU har tagit hand om mörtar från Västeråsfjärden för vidare analys, vad händer med dem?

I vad har man mätt miljögifterna? Muskel (viktigt för konsumtion) eller lever (standard)? Viktigt att jämföra värden som tagits fram med samma metodik.

Vad är PFOS? Perfluoroktansulfonat, finns i t ex brandsläckningsskum och i kläder.

Varifrån kommer ämnena? Konsumtion av varor mm.

Abborre, representerar de för all fisk? Ja, det är en bra fisk för att göra en sådan här undersökning. Det blir helt andra halter om man titta i t ex ål.

TBT är intressantare att studera i mollusker (musslor), de är känsliga.

Gäddor, blir det högre halter i? De är ju rovfiskar. Ja, sannolikt.

Metoder för undersökning av miljögifter. Tidigare enkilosgäddor för undersökningar kvicksilver, numera abborre. Den storleksklassen som används har olika födoval, vilket ställer till det i resultaten. Metaller mäts i fisklever, om man vill spegla konsumtionsvärden.

Gäddan är mer svår fångad,

Mälaren är så näringsrik, utspädning sker.

David Liderfelt om aktuellt inom Mälaren - en sjö för miljoner

Presentationen bifogas.

Fortfarande i en uppbyggnadsfas

Mvfv behöver ha fortsatt förtroende för att hinna få igång åtgärdsprojekt.

Kommunerna har genom projektet möjlighet att växla upp de pengar som man ändå tänkt satsa i åtgärdsprojekt. Dessutom får man tillgång till

nätverket och kunskapsutbyte med andra kommuner.

Projektet är bara för kommunerna, inte för andra? Det stämmer, det är i första hand tänkt för kommunerna eftersom ett stort ansvar för genomförande av åtgärder ligger där.

Smedjebacken sitter i ett annat län/distrikt. Är med för att man vill veta vad som händer i detta distrikt.

Hur mycket kontakt har MER med övriga Lst? En del, fr a med samordnarna för vattenförvaltningen.

Mats Wallin (Vattenmyndigheten) om åtgärdsprogrammet/aktuellt från Vattenmyndigheten

Presentationen bifogas.

En bruttolista finns nu med nya åtgärder till nya åtgärdsprogrammet, betydligt fler i den listan jämfört med förra åtgärdsprogrammet (då 37 st). Ska nu väljas ut.

Samrådet (6 månader) börjar 1 november, innan dess kommer dialog att föras med vissa.

”Den röda tråden” ifrån åtgärdsprogrammet till faktisk åtgärd ska bli tydlig i det nya åtgärdsprogrammet.

Kan VM föreslå föreskrifter som gäller alla lantbrukare? Ja, riktat till den myndighet som råder över frågan.

Vem bekostar strukturkalkning? T o m idag har man kunnat få t ex LOVA-bidrag för att genomföra kalkning. Eventuellt i en föreskrift fortsättningsvis.

Hur synkade är Boverket och Vattenmyndigheten om planfrågor och dagovattenfrågor? En dialog förs om det nya åtgärdsprogrammet. 1 april skulle BoV komma med en vägledning men det har inte kommit något ännu. Planhandläggarna har behov av detta.

Det är ett visst överlapp mellan myndigheterna när det gäller ansvaret för olika åtgärder, försvårar arbetet.

Kommunernas återrapportering, vilken uppföljning görs? Har inte gjorts med respektive kommun, ibland via länsstyrelserna. Det skulle kunna skynda på processerna i kommunen.

Ska Smedjebacken besöka NÖVD:s eller BHVD:s samråd? Brukar vara ett i Ludvika, där både Länsstyrelsen i Dalarna och VM vara med.

Bra om inte samrådsmötena kommer för sent under samrådsperioden. Det gjorde det förra gången, då hann man inte processa svaren tillräckligt.

David Liderfelt om vattenprojektbanken och vattenkontaktlistan

David visade vattenkontaktlistan, som är en excel-fil som ska fyllas på med uppgifter.

Synpunkter/förslag:

Titel kan vara bra att ha med.

VA-huvudman lägg eventuellt till

Förvaltningschef lägg eventuellt till

Det går bra att skicka in fler förslag till David

David visade även projektbanken, som också ska fyllas på.

Synpunkter/förslag:

Bra om David "tjatar" på kommunerna att fylla i filerna.

Paula (som fyllt i) tyckte filen var enkel att fylla i, men en liknande rapportering har gjorts till Länsstyrelsen. Bra om det samordnas.

Vad är det för typ av åtgärder som ska fyllas i? Allt, både sådant som är genomfört, sådant som planeras och sådant som önskas. David kommer också att fylla på med projekt.

Vore bra om man kunde fylla på med åtgärder löpande. Denna funktion kommer eventuellt finnas på den nya projektplatsen. Behörigheterna styr vad man kan göra där.

Introduktion till gruppdiskussion

David inledde med att berätta om de projektspår som undersöks och förstudier som är på gång:

- Förstudie BIK- handlar om att föra över process/arbetsätt till andra projekt. MER deltar.
- Åtgärdsmedel från HaV har sökts för ett jordbruksprojekt, men inte fått.
- Enskilda avlopp medel från HaV. Bra återkoppling från kommunerna, en kunskapsdag kommer att sökas pengar för från HaV.
- Life Integrated: Miljöteknik och innovation.

Lars-Erik Dahlin, Eskilstuna kommun gav en orientering om bl a Life Integrated.

Life Integrated project, ny period från 2014. Man vill visa upp EU:s miljöpolitik i form av projekt på olika platser inom EU. Ska vara en del av miljöarbetet i en bredare aspekt. Hur kan kommuner tillsammans med andra organisationer göra detta? Även en ny forskningsfond "Horizon" inom bl a vattenområdet.

Titta på hela aro och tillsammans med andra intressenter, se vattenfrågan ur ett aro-perspektiv.

Gruppdiskussioner om projekt

Grupp 1

Projekttema: Hur kan vi strukturera vattenarbetet i våra kommuner? Organisation, vem äger ansvaret, hur får man alla med sig? Syfte: ta fram ramar för ett effektivt vattenarbete. Handbok för vattenplan utifrån ett Mälarperspektiv. De kommuner som inte kommit så långt kan arbeta med att ta fram vattenplaner parallellt med framtagandet av handboken. Politisk förankring. Hitta kommuner som har erfarenheter. Krav från EU viktigt incitament för att göra åtgärderna.

Grupp 2

Liknar grupp 1. Stöd för att få fram en vattenplan, även personellt för mindre kommuner. Standardiserad variant? Landstinget skriver också vattenplan, hur ser deras roll ut i detta och finns även andra som skriver vattenplaner? Hur organiserar vi oss? VA-rådgivare för stöd? Nya ÅP, hur ska det implementeras? Kan kommunerna få hjälp med det?

Grupp 3

Klimatanpassning kopplat till dricksvatten, dagvatten. Syfte: Lösa lokal översvämningsproblematik vid skyfall. Förhindra större negativa konsekvenser genom god planering. Verkyg för att planera för detta, kostnadsanalyser. Minska översvämningsrisken, men med koppling till Mälaren. Många delar av kommunen blir inblandade.

Reservvattentäkter, hur skyddas de? God planering och kartläggning och dricksvatten säkras kort- och långsiktigt.

Grupp 4

Åtgärdsplanering per vattenförekomst. Utveckla en gemensam metodik, vad behöver man ha för underlag och innehåll? Syfte: att kommunerna ska slippa uppfinna hjulet igen.

Uppströmsperspektivet, det kan finnas problem uppströms (i annan kommun) som birdar till problematiken. Hur kan man jobba med den frågan?

Återkoppling vid VM:s återrapportering. VM borde ha en "vattenbästa" kommun – ranking

Minska bekämpningsmedel, exempel på hur man kan jobba i ett område finns.

Gemensamt stöd vid upphandling av utredningar, bli en bättre beställare.

Grupp 5

"Våtmarker" kan vara en kostnadseffektiv åtgärd för att komma tillrätta med miljöproblem i enskilda vattendrag. Har flera viktiga funktioner, rening, biologisk mångfald, attraktiv boendemiljö. "Nätverket i bygdegården" viktigt. Vattenråd?

Vilka roller kan kommunerna ta när det gäller våtmarksarbetet?

SCANNA OCH SKICKA ER PROJEKTLAPP TILL DAVID OM HAN INTE REDAN FÅTT DEN!

Återkom gärna till David med ytterligare förslag och synpunkter.

Information om fortsättning av MER

Mvvf kommer att skicka ut en ny förfrågan om fortsättning av MER under sensommaren 2014.

Finns det synpunkter på detta och projektet Mälaren – en sjö för miljoner?

Det skulle vara jättetråkigt om det inte blev en fortsättning efter 2015. Vore kanske bra att ställa frågan för en lite längre period (en mandatperiod?). Det kan avskräcka om det är en kort period, man hinner just sätta sig in i det så är det slut.

Andra kommuner ifrågasätter vad pengarna går till. Förväntningar att de projekt som skulle dras igång skulle bekosta även den administrationen.

David kommer gärna till kommunerna och informerar om projektet, säg till!

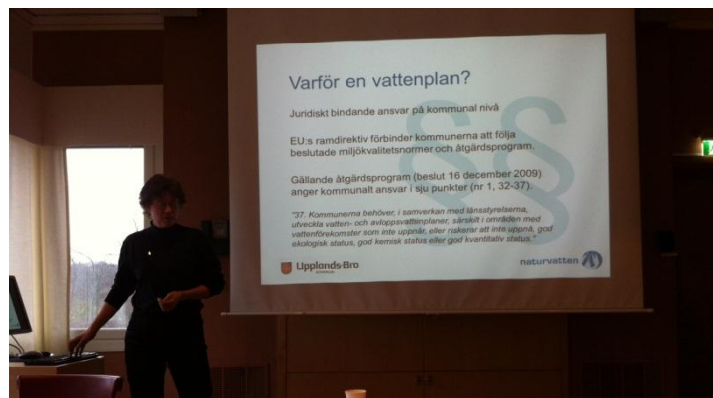
HaV har signalerat väldigt starkt att MER kommer att få medel (600 000 kr) för fortsatt projektutveckling. Väntar på definitivt besked.

Maria Elfström (Upplands-Bro kommun) om vattenplanen i Upplands-Bro kommun

Presentationen bifogas.

Man har i arbetet försökt visa politikerna att det finns bindande krav/miljö kvalitetsnormer för att ta fram en vattenplan för kommunen.

Naturvärden beskrivs för respektive vattenförekomst, inte så vanligt att detta ingår i vattenplaner.

Kommunen har anlitat Naturvatten, men det var ett STORT arbete att leverera allt underlag till konsulten.

Lokal kunskap + uppgifter från VISS = det som presenteras i objektsdatabladen.

Flera olika (och var för sig viktiga) exploateringsprojekt i ett och samma avrinningsområde, nedströms finns ett Natura 2000-område. Vattenplanen kan vägleda i hanteringen av detta komplexa område.

Vattenplanen hittar man på : www.upplands-bro.se/vattenplan Objektbladen finns som bilagor på sidan.

Frågor/synpunkter:

Det är en begreppsdjungel med olika typer av planer. Även begreppet vattenplan har blivit olika typer av dokument. Det finns vattenplaner kopplade till översiktsplanen, men även av typen handlingsplan som är mera åtgärdsinriktad. Vattenprogram heter det i Uppsala, detta är på en mera övergripande nivå. Även i Stockholm finns ett vattenprogram OCH nu en handlingsplan.

Vad kostar det? 2015: 100 000 kr – 1000 000 kr. Själva vattenplanen har kostat 300 000 kr att ta fram (konsultkostnader), exklusive Marias egen tid (några månaders tid).

Har ni tittat schablonmässigt på olika aro? Ja, men det är väldigt olika beräkningar fr a för fosfor.

Har ni några exempel på åtgärder inom jordbruket? Källfördelning finns för respektive vattenförekomst och även en åtgärdsdel.

Det ska vara möjligt att koppla ihop kommunens kartor till VISS, enligt Marias kommun-GIS-stöd.

Stort tack till alla som deltog under dagen!

Antecknat av,

Susanna Hansen